

POSTANOWIENIE

4 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 4 marca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa W.M.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej W.M.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 19 lipca 2022 r., VI ACa 631/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od doręczenia powodowi odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

(R.N.)

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem

skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do powyższych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), wynikającą z tego, że Sąd Apelacyjny bezzasadnie odmówił mu statusu konsumenta w zawartych umowach kredytowych, czym naruszył art. 22¹ k.c. Wbrew ustalonej linii wykładni art. 22¹ k.c. Sąd Apelacyjny stwierdził, że „cechy podmiotowe konsumenta, jak jego wykształcenie, wykonywany zawód, doświadczenie zawodowe i życiowe, a przez to również ogólne zorientowanie na kwestie związane np. z kredytami indeksowanymi, czy denominowanymi należą do stanu faktycznego konkretnego przypadku i należy je brać pod uwagę przy ocenie spełnienia przesłanek uruchamiających ochronę, konsumencką”, a stanowisko to Sąd Apelacyjny wyraźnie skonfrontował z tym, że „w orzecznictwie zarówno unijnym jak i krajowym dominuje pogląd, że na sytuację konsumenta nie powinny mieć wpływu jego cechy podmiotowe - wykształcenie, wykonywany zawód, niemniej jednak należy wskazać na przepis art. 32 Konstytucji RP uprowadzający zasadę równości wobec prawa”. Powód za oczywiście błędną uznał też ocenę Sądu Apelacyjnego, jakoby zawarcie przez niego pierwszej umowy kredytowej miało związek z prowadzoną działalnością gospodarczą w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Wbrew obowiązkom sądu drugiej instancji, Sąd Apelacyjny niezasadnie zaniechał też oceny roszczenia dotyczącego obu umów kredytowych „w aspekcie nieważności, o której mowa w art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 353¹ k.c. W rezultacie w niniejszej sprawie doszło wydane zostało orzeczenie w którym nie dokonano oceny jurydycznej istoty sprawy”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecniczą uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez

potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. Nie chodzi przy tym o naruszenie jakiegokolwiek przepisu zastosowanego lub niezastosowanego przez sąd w toku rozpoznawania sprawy, lecz o naruszenie, które – gdy rzecz dotyczy prawa procesowego – mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Skonfrontowanie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z motywami zaskarżonego postanowienia nie potwierdza tezy skarżącego o oczywistej zasadności skargi. Zarzuty powoda zgłoszone w związku z odmówieniem mu statusu konsumenta nawiązują do jednego tylko wątku wyводу prawnego Sądu Apelacyjnego, gdy tymczasem Sąd ten uzupełnił ustalenia faktyczne dokonane w sprawie o informacje o okolicznościach, w jakich powód zawarł umowy oraz o ich celu, i to przede wszystkim na bazie tych danych sformułował wnioski o konsumenckim lub niekonsumenckim charakterze umów. Zacytowane przez powoda stwierdzenie znalazło się w końcowej części motywów wyroku, w której Sąd Apelacyjny – w uzupełnieniu do szerokiej argumentacji przytoczonej wyżej – dał wyraz swojemu stanowisku na temat tego, czy od okoliczności dotyczących konkretnej osoby zawierającej umowę kredytową z bankiem – mających m.in. wpływ na ocenę jej zdolności kredytowej, do których należy wykształcenie, wykonywany zawód i poziom wiedzy ekonomicznej niejednokrotnie wyższy niż wymagany od pracowników banku – ma zależeć to, czy zostanie ona zakwalifikowana do grupy konsumentów. Z wyводу Sądu Apelacyjnego wynika przy tym, że przedstawione cechy powinny być uwzględniane w celu dokonania pewnych rozróżnień w ramach grupy konsumentów („dokonanie indywidualnych rozróżnień w ramach grupy konsumentów zaciągających kredyt”), po to, by określić zakres informacji, jakie powinny im być przekazane na temat oferowanego produktu. W podsumowaniu tego wątku rozważań Sąd Apelacyjny stwierdził, że skoro także w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE ustalony został wzorzec konsumenta „rozważnego, świadomego i krytycznego, który jest w stanie prawidłowo rozumieć kierowane do niego informacje”, to osoby o takich właściwościach nie można zwolnić z obowiązku przejawiania jakiejkolwiek staranności przy ocenie umowy, którą mają zawrzeć. Powód, jak stwierdził Sąd Apelacyjny, zrezygnował z negocjowania warunków umów kredytowych, co było

możliwe, działając – jak wyjaśnił – „pod presją czasu”, „w obawie przed nieskorzystaniem z wyjątkowej okazji”.

W wyrokach 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22 (OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50) i z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 914/22, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że status osoby fizycznej jako konsumenta wyznaczany jest w ramach konkretnej czynności prawnej dokonywanej z przedsiębiorcą z uwzględnieniem jej rodzaju i celu. Nie decyduje o nim to, czy dana osoba prowadzi działalność gospodarczą lub zawodową, lecz to, czy czynność zdziałana z przedsiębiorcą pozostaje w bezpośrednim związku z jej działalnością. Punktem odniesienia przy ocenie związku czynności prawnej z prowadzoną przez kredytobiorcę działalnością gospodarczą jako bezpośredniego lub pośredniego, są okoliczności danej sprawy istniejące w czasie dokonywania skonkretyzowanej czynności. Właściwe dla jej dokonania są kryteria rodzaju czynności prawnej i jej przedmiotu, typowego charakteru czynności ze względu na prowadzoną działalność gospodarczą, przeznaczenia nabywanego towaru lub usługi dla celu bezpośrednio lub pośrednio związanego z działalnością gospodarczą (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 3 października 2014 r. V CSK 630/13, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 96 i 13 czerwca 2012 r., II CSK 515/11; w orzecnictwie unijnym wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 lipca 1997 r., C-269/95, Benincasa, pkt 16; z 20 stycznia 2005 r., C-464/01, Gruber, pkt 36; z 3 września 2015 r., C-110/14, Costea, pkt 18, 21 i 30; z 19 listopada 2015 r., C-74/15, Tarcău, pkt 26; z 25 stycznia 2018 r., C-498/16, Schrems, EU:C:2018:37, pkt 29). W wyroku z 8 czerwca 2023 r., C-570/21, I.S. i K.S., pkt 59, Trybunał Sprawiedliwości UE przyjął, że pojęcie „konsumenta” w rozumieniu dyrektywy 93/13 obejmuje osobę, która zawarła umowę kredytu do użytku częściowo związanego z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, a w części niezwiązanego z tą działalnością, wspólnie z innym kredytobiorcą, który nie działał w ramach swojej działalności gospodarczej lub zawodowej, jeżeli cel działalności gospodarczej lub zawodowej jest tak ograniczony, że nie jest on dominujący w ogólnym kontekście tej umowy.

W celu właściwego zastosowania w sprawie prawa materialnego sąd ma obowiązek zweryfikowania, czy strona sporu, u podstaw którego leży umowa łącząca ją z przeciwnikiem zawarła tę umowę jako konsument. Weryfikacja ta

dokonywane w świetle informacji o okolicznościach zawarcia umowy oraz celu, w jakim umowa została zawarta przedstawionych i wykazanych przez same strony, w tym i tę, która przypisuje sobie w ocenianym stosunku prawnym status konsumenta. Z uwagi na nieco inny reżim prawny mający zastosowanie do umów z udziałem konsumentów teza o takim charakterze spornego stosunku prawnego musi być ujawniona przeciwnikowi procesowemu, żeby mógł on zająć wobec niej stanowisko i podjąć obronę własnych interesów w sporze.

O wyniku postępowania w sprawie zadecydowała nie przytoczona przez Sąd Apelacyjny jedynie uzupełniająca argumentacja, lecz poczynione dodatkowo ustalenia faktyczne i sformułowana na ich podstawie ocena, że powód zawarł obie umowy kredytowe wprowadzając jako osobę fizyczną, lecz nie w celu zaspokojenia swoich potrzeb konsumpcyjnych. Takiemu przeznaczeniu przeczy choćby kwota kredytów przekraczająca przeciętną wysokość kredytów zaciąganych w 2008 r. nawet na cele zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, w którym to celu zawsze zawiera się jakiś pierwiastek inwestycyjny z uwagi na cechy mienia nabywanego za środki z kredytu, nie podlegającego zużyciu, lecz trwale zasilającego majątek kredytobiorcy. Jak wynika z ustaleń Sądu Apelacyjnego powód pobrał jeden kredyt w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą i w celu jej rozwinięcia przez zakup udziałów w spółce, zaś drugi w celu zrealizowania remontu [...] i jego otoczenia, na terenie którego prowadzi działalność gospodarczą – hotelowo-konferencyjną.

W umowie kredytu zawieranej przez bank, czyli profesjonalistę na rynku finansowym i przez przedsiębiorcę zajmującego się inną działalnością gospodarczą oczywista jest przewaga banku, ale nie skutkuje to samo przez się nieważnością umowy czy też jej postanowień. Z nierównej sytuacji prawnej stron umowy kredytu nie można automatycznie wyprowadzić wniosku o sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego, gdyż brak równowagi świadczeń będący wyrazem woli stron (art. 353¹ k.c.) nie wymaga co do zasady wystąpienia okoliczności ją usprawiedliwiających, zwłaszcza gdy umowa została zawarta między osobami, od których należy wymagać wyższej staranności w dbałości o własne interesy przy zawieraniu umowy, do czego odniósł się Sąd Apelacyjny w tej części wyводу, którą powód cytuje. Z uwagi na datę zawarcia umów kredytu brak było podstaw do ich

oceny w świetle art. 385⁵ k.c., wprowadzonego do systemu prawnego z dniem 1 stycznia 2021 r. ustawą z 31 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych (Dz. U. poz. 1495). O braku podstaw do oceny umów jako nieważnych na gruncie art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 353¹ k.c. Sąd Apelacyjny się wypowiedział.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 7 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1935), orzeczono jak w postanowieniu.

(M.M.)

[a.ł]